

Sygn. akt II Ca 51/14

POSTANOWIENIE

Dnia 16 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Wojtkiewicz
Sędziowie:	SO Zbigniew Ciechanowicz SO Sławomir Krajewski (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Idzikowska - Chrząszczewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 października 2014 roku w S.

sprawy z wniosku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

z udziałem T. N. (1) i S. N.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. od postanowienia Sądu Rejonowego w Gryficach z dnia 3 października 2013 roku, sygn. akt I Ns 202/10

postanawia:

- 1. odrzuca apelację w zakresie rozstrzygnięć zawartych w punktach III i V zaskarżonego postanowienia,**
- 2. zmienia zaskarżone postanowienie w punktach I i II w ten sposób, że oddala wniosek,**
- 3. w pozostałym zakresie oddala apelację,**
- 4. orzeka, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.**

Sygn. akt II Ca 51/14

UZASADNIENIE

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. złożyła wniosek o ustanowienie za wynagrodzeniem 2240 zł. służebności przesyłu, polegającej na korzystaniu z nieruchomości uczestników S. N. i T. N. (1), a położonych w L. stanowiących działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Gryficach, Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą za numerem KW nr (...) oraz działkę nr (...) objętej księgą wieczystą prowadzoną za numerem (...), której zakres wykonywania ograniczony będzie do pasa gruntu biegnącego wzdłuż napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV, relacji T. - S. - N., tj. dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, a także

wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej oraz prawie wstępu na obciążoną nieruchomość w celu przeprowadzenia tychże.

Uzasadniając żądanie wnioskodawczynie wskazała, że przez część ww. nieruchomości przebiega linia napowietrzna, wykorzystywana od lat osiemdziesiątych i która wymaga modernizacji. Ponadto wnioskodawczynie wskazywała, że nie posiada tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości, a długotrwałe negocjacje z uczestnikami nie przyniosły efektu.

S. i T. N. (2) w odpowiedzi na wniosek, wnieśli o jego oddalenie, ewentualnie o ustanowienie służebności przesyłu za miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 6120 zł. Uczestnicy podnieśli, że obciążenie nieruchomości służebnością przesyłu istotnie ograniczy swobodne zagospodarowanie nieruchomości albowiem działkę nr (...) planują sprzedać, natomiast na działce nr (...) planują urządzić gospodarstwo agroturystyczne.

W końcowej fazie postępowania wnioskodawczynie cofnęła wniosek uzasadniając, że na podstawie decyzji Starosty Powiatu (...) z dnia 12 maja 2012 roku, wydanej w oparciu o art. 124 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami w przedmiocie ograniczenia sposobu korzystania z przedmiotowych nieruchomości, wnioskodawczym uzyskała tytuł prawny do korzystania z nieruchomości uczestników.

Tak argumentując wnioskodawczynie wniosła o umorzenie postępowania, wskazując na zbędność merytorycznego rozpoznania sprawy, ewentualnie o zawieszenie postępowania do czasu wydania decyzji administracyjnej w przedmiocie ustalenia ekwiwalentu należnego uczestnikom z tytułu ograniczenia ich prawa własności.

Uczestnicy nie wyrazili zgody na cofnięcie wniosku i wnieśli o ustanowienie służebności przesyłu za stosownym wynagrodzeniem.

Postanowieniem z dnia 3 października 2013 roku Sąd Rejonowy w Gryficach:

I. na nieruchomościach uczestników, położonych w L. stanowiących:

1. działkę nr (...) objętej księgą wieczystą prowadzoną za numerem (...),
2. działkę nr (...) objętej księgą wieczystą prowadzoną za numerem (...),

ustanowił na rzecz wnioskodawczynie służebność przesyłu polegającą na korzystaniu z nieruchomości obciążonych w zakresie koniecznym do eksploatacji linii napowietrznej 110 kV relacji T. - S. - N., tj. dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, a także wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej oraz prawie wstępu na obciążoną nieruchomość w celu przeprowadzenia tychże czynności z tym, że zakres wykonywania służebności ograniczył do pasa gruntu pod linią napowietrzną o szerokości po 12,5 m liczonej od osi linii w obie strony;

II. zasądził od wnioskodawczynie na rzecz uczestników postępowania uprawnionych solidarnie kwotę 10.000 zł, tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu;

III. oddalił wniosek w pozostałym zakresie;

IV. ustalił, że wnioskodawczynie i uczestnicy ponoszą we własnym zakresie koszty związane z udziałem w sprawie;

V. ściągnął od uczestników solidarnie na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gryficach 502,85 zł, tytułem kosztów sądowych.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na ustalonym w sposób następujący stanie faktycznym:

Nieruchomość położona w L. stanowiąca działkę nr (...) o pow. 11,60 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gryficach, Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą za numerem KW nr (...) w 1999 roku została podarowana S. N. przez

jej rodziców. Natomiast działka nr (...) o pow. 1,7944 ha, objęta księgą wieczystą prowadzoną za numerem (...), została nabyta do majątku wspólnego uczestników w 2003 roku.

Obie nieruchomości mają charakter rolny, a w wymienionych wyżej datach przez obie przebiegała linia elektroenergetyczna obecnie wykorzystywana przez wnioskodawczynię.

Urządzenie to zostało wybudowane w latach 1987-1989, na podstawie decyzji Urzędu Wojewódzkiego w S. z dnia 28 października 1987 roku. Fragment linii 110 kV przebiega przez działki oznaczone nr (...). Linia składa się z trzech przewodów fazowych zawieszonych naprzemiennie po obu stronach słupów oraz jednego przewodu odgromowego. Na terenie wymienionych działek nie ma posadowionych słupów elektroenergetycznych.

Wnioskodawczyni, w zakresie opracowania dokumentacji, wdrożyła proces rozbudowy linii, który polegać będzie na przebudowie linii jednotorowej na dwutorową z wykorzystaniem dotychczasowej trasy przebiegu. W projekcie na nieruchomościach uczestników, nie przewidziano usytuowania słupów. Zaplanowano zwiększenie liczby przewodów z czterech do ośmiu i podniesienie ich o około 3,4-5 metra wyżej od istniejących. (...) ochronna przebiegać będzie w odległości po 12,5 metra w obie strony od osi linii.

W dniu 17 października 2011 roku uczestnicy uzyskali pozwolenie na budowę lokalizowanego na działce nr (...) budynku mieszkalnego jednorodzinnego, garażu, budynku gospodarczego i silosu zbożowego.

Długość linii przesyłowej na ww. działce wynosi 55,6 m, a strefa ochronna 1368 m². Natomiast długość linii przebiegającej przez działkę nr (...) wynosi 21,5 m, a obszar ochronny zajmuje powierzchnię 540,5 m².

Powierzchnia pasa przesyłu dla działki nr (...) wyniesie 775,6 m². Natomiast dla działki nr (...) m².

Wartość służebności przesyłu dla działki nr (...) ustalona została przez biegłego na 6900 zł, a dla działki nr (...) - na 100 zł.

Decyzją z 12 maja 2012 roku Starosta Powiatu (...) ograniczył sposób korzystania z działek objętych niniejszym postępowaniem przez zezwolenie wnioskodawczyni na przebudowę istniejącej linii 110 kV, zgodnie z decyzją o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydaną przez Wójta Gminy K.. W punkcie drugim decyzji, na wnioskodawczynię nałożono obowiązek przywrócenia nieruchomości do stanu poprzedniego, a w przypadku braku takiej możliwości lub nadmiernych trudności - do wypłaty odszkodowania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji stwierdził, iż po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, wnioskodawczyni złożyła oświadczenie o cofnięciu wniosku. Wobec treści art. 512 kpc skuteczność takiego oświadczenia wymagała zgody uczestników, którzy pierwotnie domagając się oddalenia żądania ustanowienia służebności przesyłu alternatywnie zgłaszając możliwość uwzględnienia go, po złożeniu oświadczenia w przedmiocie cofnięcia wniosku, domagali się jednak ustanowienia służebności za stosownym wynagrodzeniem.

Sąd Rejonowy wskazał, iż zważywszy, że w sprawie bezspornym był fakt konieczności korzystania przez wnioskodawcę z urządzeń przesyłowych przebiegających przez nieruchomości uczestników, jak też nierozstrzygnięty spór co do wysokości wynagrodzenia, każdej ze stron przysługiwała legitymacja do zwrócenia się z żądaniem ustanowienia służebności przesyłu.

Sąd dodał, iż z uwagi na nieskuteczne cofnięcie wniosku i ostateczne poparcie go przez uczestników, uznając za spełnione co do zasady, przesłanki wymienione w wyżej cytowanym przepisie, przystąpił do merytorycznego rozpoznania sprawy.

Sąd I instancji wyjaśnił, że z uwagi na żądanie uczestników, merytoryczna decyzja była konieczną, zwłaszcza, że wbrew pogładowi wnioskodawczyni decyzja administracyjna czasowo ograniczająca prawo własności uczestników przez nakazanie znoszenia ingerencji wnioskodawczym w zakresie przeprowadzania procesu modernizacji, nie może być

uznana za rodzaj ograniczonego prawa rzeczowego. Ugruntowany jest bowiem pogląd, że w obowiązującym porządku prawnym katalog ograniczonych praw rzeczowych jest zamknięty. Wobec powyższego samo ujawnienie w księdze wieczystej czasowego uprawnienia inwestora, nie stanowi o powołaniu nowego ograniczonego prawa rzeczowego, lecz jest istotnym z punktu widzenia roli ksiąg wieczystych dla pewności obrotu nieruchomościami. Zdaniem Sądu Rejonowego uzyskane przez wnioskodawczynię, na mocy aktu administracyjnego, uprawnienie skorelowane z ograniczeniem prawa własności uczestników docelowo nie legalizuje i nie normuje korzystania z nieruchomości przez przedsiębiorstwo energetyczne. Jak wynika z treści decyzji stanowi ona o zezwoleniu wnioskodawczyni na modernizację istniejącej linii i w tym zakresie ogranicza uprawnienia właścicielskie uczestników. Jednocześnie nakłada ona na wnioskodawczynię obowiązek przywrócenia nieruchomości do stanu poprzedniego lub w sytuacji opisanej w decyzji (gdyby nie było to możliwe, bądź nadmiernie utrudnione) do zapłaty odszkodowania. Zatem po zakończeniu procesu modernizacji linii, problematyka tytułu prawnego do korzystania przez wnioskodawczynię ze zmodernizowanej linii elektroenergetycznej przebiegającej przez nieruchomości należące do S. N. i T. N. (1), w dalszym ciągu byłaby aktualna.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, iż z tych względów, nie można mówić o zbędności orzekania w przedmiocie żądania uczestników ustanowienia służebności przesyłu. Dodał, iż możliwym byłoby również przeprowadzenie rozważań w kontekście niedopuszczalności cofnięcia wniosku w świetle powyższych ustaleń, słabszego statusu uczestników i zagwarantowania równości stron domagających się ochrony swych słusznych interesów, jednakże zdaniem Sądu wyżej przedstawione argumenty stanowią dostateczne uzasadnienie dla merytorycznego procedowania Sądu, jak i odmowy zawieszenia postępowania do czasu wydania ewentualnej decyzji o przyznaniu uczestnikom odszkodowania z tytułu - również ewentualnej - niemożności przywrócenia nieruchomości do stanu poprzedniego.

Sąd Rejonowy stwierdził, iż w toku postępowania dowodowego ustalił zakres oddziaływania linii również w wariancie uwzględniającym modernizację. Wskazał, iż na skutek zastrzeżeń do opinii biegłego z zakresu sieci i instalacji elektrycznych - Z. R., dopuścił i przeprowadził dowód z ustnych wyjaśnień, w których to biegły podtrzymał w całości swoją opinię uzasadniając, że teren objęty rozważaniami będzie mógł być wykorzystywany przez uczestników zgodnie z przeznaczeniem poza tzw. pasem ochronnym, który i obecnie musi być respektowany. Dlatego bez znaczenia, w tym odniesieniu, pozostaje kwestia modernizacji linii i ewentualnych zmian natężenia, które zmienić się może nieznacznie, a oddziaływanie pola magnetycznego odczuwalne jest dopiero na wysokości 5 m od poziomu gruntu i to w osi linii. Biegły wyjaśnił też, że w bezpośredniej bliskości linii i aktualnie nie jest możliwym wznoszenie zabudowań. Wskazał też, że modernizacja linii z uwagi na podwyższenie wysokości zawieszonych przewodów, zmniejszy stopień uciążliwości dla uczestników powstały na skutek korzystania z linii przesyłowej przez wnioskodawczynię. Uzupełnienie tych rozważań stanowi treść opinii biegłego rzeczoznawcy, który również w ustnych, wyczerpujących wyjaśnieniach wskazał sposób i zakres wykonywania oraz ewentualnego oddziaływania służebności przesyłu ograniczając go do pasa technologicznego. W tej części opinii rzeczoznawcy, geodety i biegłego specjalności elektrycznej Sąd uznał za spójne i pozwalające na uzasadnienie merytorycznego rozstrzygnięcia, co do sposobu i zakresu wykonywania służebności.

Sąd I instancji nie podzielił jednak finalnego stanowiska wyrażonego w opinii biegłego rzeczoznawcy, który oszacował wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności w odniesieniu do wartości służebności przesyłu. Nie mniej jednak, ta wartość stanowiła punkt odniesienia Sądu dla dalszych rozważań.

Sąd Rejonowy zaakceptował wyrażony i uzasadniony przez biegłego pogląd co do wartości służebności przesyłu wskazując jednak, że biegły miał obowiązek dokonywać procedury szacowania wedle ściśle określonych procedur, norm i wzorów. W swej pracy rzeczoznawca uwzględnia takie akty prawne jak ustawa o gospodarce nieruchomościami (dalej u.g.n.), rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 roku w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego, a także z mocy art. 175 ust. 6 u.g.n. standardy zawodowe. Stąd wynik takiego procesu stanowi logiczny wywód założeń wprowadzonych do tego procesu. Na wnioski płynące z opinii biegłego rzeczoznawcy niewątpliwie wpływ miał zalecany do stosowania standard nr 4 (KSW5 4), który to biegły miał obowiązek zastosować, lecz który spotyka się z krytyką i polemiką. Najistotniejsze mankamenty, bądź wadliwości przypisywane temu standardowi to ograniczanie wysokości wynagrodzenia należnego właścicielowi do wysokości aktualnej wartości

części nieruchomości zajętej przez urządzenia przesyłowe, nierówne traktowanie stron stosunku rzeczowego, tj. zbytne akcentowanie roli odgrywanej przez przedsiębiorstwa przesyłowe, których wszak podstawowym celem jest prowadzenie ukierunkowanej na zysk działalności gospodarczej, a także brak możliwości uwzględnienia przez rzeczoznawców faktu, iż pozyskanie przez przedsiębiorstwa przesyłowe prawa do korzystania z nieruchomości powoduje nie tylko uszczerbek w majątku właściciela, ale stanowi jednocześnie ewidentne przysporzenie w majątku przedsiębiorcy. Sąd wskazał, iż wnioski takie wyprowadził w oparciu o analizę opinii biegłego oraz ustne wyjaśnienia, w których to biegły wyjaśnił, zasady sporządzenia operatu oraz wskazał, że dwie z powyższych okoliczności, z przyczyn metodologicznych, nie mogły zostać uwzględnione podczas szacowania wynagrodzenia.

Zdaniem Sądu I instancji tak ustalone wynagrodzenie, z punktu widzenia zasad obowiązujących rzeczoznawców metodologicznie poprawnie, jako odpowiednik wyliczonej wartości służebności, nie może być automatycznie utożsamiane z należnym właścicielowi nieruchomości obciążonej wynagrodzeniem. To wynagrodzenie, w zamyśle ustawodawcy i w treści zawartej w art. 305 § 1 i § 2 kc normy prawnej powinno być : „odpowiednim”, dlatego arytmetyczny wynik nawet poprawnie wprowadzonych założeń i danych, nie zawsze stanowić będzie wypełnienie zakresu wyrażenia „odpowiedniego wynagrodzenia”.

W związku z powyższym Sąd Rejonowy zaakcentował fakt, że ustanowienie służebności związane jest z koniecznością ingerencji w sferę prawa własności. Nadmieniał, iż w niniejszej sprawie ingerencja przedsiębiorcy w prawo własności osób fizycznych dokonywana jest w celu umożliwienia przedsiębiorcy energetycznemu prowadzenia działalności gospodarczej ukierunkowanej na odpłatne świadczenie usług. Ponadto Sąd dodał, że służebność obciąża całość nieruchomości, nie ogranicza się wyłącznie do wskazywanego pasa technologicznego. Pas technologiczny wyznacza wyłącznie zakres, w jakim prawo będzie przez uprawnionego wykonywane- w niniejszym stanie faktycznym to obszar ponad 1000 m² - służebność zaś obciąża całe nieruchomości.

W ocenie Sądu I instancji, realizacja postulatu odpowiedniego stosowania regulacji dotyczących służebności gruntowych wynikającego z art. 305⁴ kc wymaga, zgodnie z art. 288 kc uwzględnienia również elementów subiektywnych, do których zaliczyć należy między innymi zaburzenie walorów krajobrazowych jak i obawy o zdrowie i życie ludzkie wynikające z emisji pól elektromagnetycznych. W realiach niniejszej sprawy kwestie te były wszak podniesione przez uczestników już na pierwszym posiedzeniu. W szczególności uczestniczka wskazywała, że w widocznej perspektywie znajduje się elektrownia wiatrowa, na emisję, której właściciele nieruchomości są już narażeni. Rozbudowa sieci z jednorodowej na dwutorową z pewnością zmieni dotychczasowy układ i wyeksponuje urządzenia przesyłowe, co wpłynie na pogorszenie walorów widokowych terenu. Obecnie linia składa się z trzech przewodów fazowych i jednego ochronnego, a po przebudowie będzie składała się z sześciu takich przewodów ułożonych w układzie pionowym po obu stronach słupa (po trzy) oraz dwóch ochronnych na szczycie linii. Z pewnością też fakt ustanowienia służebności przesyłu istotnie ograniczy uczestników w planowaniu zagospodarowania działki nr (...) z punktu widzenia urządzenia gospodarstwa agroturystycznego. W pasie ochronnym, który dla tej działki wynosi ponad 1360 m² nie będzie możliwym zlokalizowanie żadnych kubaturowych obiektów. W tym zakresie istnieją również ograniczenia w niektórych uprawach polowych. Z faktu obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu wynika też dla uczestników obowiązek udostępniania nieruchomości w celu wykonywania czynności związanych z konserwacją oraz ewentualnym usuwaniem awarii, a zatem zaplanowania odpowiedniego ciągu komunikacyjnego i ograniczenie dowolnego zagospodarowywania tego obszaru. Ustanowienie służebności w sposób definitywny unormuje zasadę korzystania przez wnioskodawczynię z nieruchomości uczestników, zmuszeni będą znosić to obciążenie ze wszelkimi wynikającymi z tego faktu uciążliwościami.

Sąd Rejonowy podkreślił, iż do ogólnych reguł i zasad porządku prawnego, należy zaliczyć możliwość ograniczenia prawa własności w wypadkach przewidzianych ustawą. W niniejszej sprawie, z tego tytułu właścicielowi nieruchomości obciążonej przysługuje odpowiednie wynagrodzenie. Zdaniem Sądu, szczególnej doniosłości nabiera cechująca strony stosunku cywilnoprawnego zasada równości stron, która wymaga rozważenia całokształtu okoliczności i interesów obu stron - w tym również elementów subiektywnych, wyżej wymienionych, które nie zostały uwzględnione przez rzeczoznawcę.

Sąd I instancji doszedł do przekonania, że dopiero po uwzględnieniu również i subiektywnych czynników, których nie zawarto w opinii rzeczoznawcy, uprawnienie wnioskodawcy do korzystania z przedmiotu własności uczestników będzie właśnie odpowiednio skorelowane z ograniczeniem w wykonywaniu przez S. i T. N. (1) prawa własności do przedmiotowych nieruchomości. Ta oto analiza doprowadziła do unormowania zasad korzystania przez wnioskodawczynię z nieruchomości uczestników, uzasadniając przyznanie im wynagrodzenia w wysokości określonej w punkcie drugim postanowienia, determinując rozstrzygnięcie w punkcie trzecim.

W ocenie Sądu Rejonowego, brak jest podstaw do zwiększenia ustalonego wynagrodzenia z przyczyn wskazywanych w toku postępowania, czy to ze względu na stosunkowo nieduży w odniesieniu do powierzchni obu nieruchomości, zajęty pod wykonywanie służebności pas gruntu, jak i fakt, iż uczestnicy nabyli nieruchomości już z istniejącymi liniami przesyłowymi. Okoliczność ich modernizacji Sąd uwzględnił i omówił już wyżej, prowadząc rozważania w przedmiocie uzasadnienia podwyższenia wynagrodzenia wskazywanego w opinii rzeczoznawcy.

O kosztach postępowania Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc, zważywszy, że obie strony postępowania poniosły koszty w zbliżonej wysokości, a ostatecznie to uczestnicy byli bardziej zainteresowani merytorycznym rozstrzygnięciem sprawy.

Apelację od powyższego postanowienia wywiodła wnioskodawczyni i zaskarżając postanowienie w całości, wniosła o jego zmianę i umorzenie postępowania w sprawie z uwagi na to, iż merytoryczne rozstrzygnięcie stało się zbędne i nie znajduje oparcia w obowiązujących normach prawnych oraz o zasądzenie od uczestnika na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym zwrot kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych

Skarżąca zarzuciła postanowieniu:

1. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, tj. art. 355 § 1 kpc, poprzez jego niezastosowanie polegające na wydaniu rozstrzygnięcia merytorycznego w sprawie, pomimo wystąpienia przesłanek uzasadniających wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania z uwagi fakt, że wydanie postanowienia stało się zbędne.
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 124 ustawy o gospodarce nieruchomościami (zwaną dalej u.g.n.) poprzez jego błędną wykładnię, oraz niewłaściwe zastosowanie w sprawie polegające na przyjęciu że ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości w drodze decyzji administracyjnej nie odpowiada w swej treści ograniczonemu prawu rzeczowemu w postaci służebności przesyłu.

W uzasadnieniu apelująca podniosła, iż w trakcie postępowania w jej wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, wystąpiła z wnioskiem o ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości wskazanych w opisanym powyżej wniosku. Na podstawie tegoż wniosku w dniu 12 maja 2012 roku Starosta Powiatu (...) wydał decyzję nr (...). (...).21.2011 o ograniczeniu sposobu korzystania z oznaczonych wyżej nieruchomości poprzez zezwolenie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. Oddział (...) w S. na przebudowę istniejącej linii 110 kV relacji N. - T. na linię torowaną odcinku od stacji transformatorowej 110/15 kV N. do miejsca rozgałęzienia w kierunku stacji transformatorowej SN/110 kV S., w tym na wymianę przewodów roboczych i odgromowych zgodnie z decyzją o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego znak: PP- (...) z dnia 9 lutego 2011 roku wydanej przez Wójta Gminy K.. Apelująca zauważyła, iż wskazana wyżej decyzja została zaskarżona przez uczestników S. i T. N. (1) do organu wyższego stopnia, to jest Wojewody (...), w odwołaniu z dnia 8 czerwca 2012 roku. Decyzją nr (...) z dnia 15 października 2012 roku Wojewoda (...) utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję Starosty (...). W dniu 9 listopada 2012 roku uczestnicy S. i T. N. (1) złożyli skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. na wyżej wymienioną decyzję Wojewody (...). Wyrokiem z dnia 27 marca 2013 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w S., w sprawie II SA/Sz 1266/12, oddalił skargę uczestników. Tym samym decyzja Starosty (...) nr (...). (...).21.2011 z dnia 12 maja 2012 roku stała się ostateczna i podlega wykonaniu.

Skarżąca zwróciła uwagę, iż wobec powyższego pismem z dnia 6 września 2013 r. wniosła o umorzenie postępowania, jako podstawę wskazując bezwzględnie obowiązujący przepis art. 355 §1 kpc. Dodała, iż decyzja Starosty (...) nr (...).

(...).21.2011 z dnia 12 maja 2012 roku w sposób ostateczny reguluje kwestię będącą przedmiotem postępowania i wobec powyższego należy uznać, iż wydanie orzeczenia merytorycznego w tymże było zbędne, gdyż prowadzi do ustanowienia podwójnego reżimu prawnego odnośnie tego samego katalogu praw podmiotowych wnioskodawcy. Apelująca uznała zatem, iż koniecznym i zasadnym jest wniosek o umorzenie postępowania w niniejszej sprawie, z uwagi na zbędność wydania w niej orzeczenia.

Odnośnie zarzutu naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 124 ustawy o gospodarce nieruchomościami (zwanej dalej u.g.n.), skarżąca podniosła, iż Sąd pierwszej instancji niesłusznie stwierdził, że uprawnienie skorelowane z ograniczeniem prawa własności uczestników docelowo nie legalizuje i nie normuje korzystania z nieruchomości przez przedsiębiorstwo energetyczne. Zaznaczyła, iż dokładna analiza treści ograniczenia prawa własności ustanowionego przez decyzję Starosty (...) nr (...). (...)21.2011 z dnia 12 maja 2012 roku odpowiada w sposób identyczny treści służebności przesyłu, która miałyby być ustanowiona w wyniku postępowania cywilnego.

Apelująca podkreśliła, iż treść uprawnienia wynikającego z służebności przesyłu, jak i ograniczenia prawa własności na podstawie przepisów u.g.n. jest swoim dokładnym odbiciem, co wyraża na przykład wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2009 roku, w sprawie II CSK 594/08, zgodnie z którym konsekwencją decyzji administracyjnych może być nie tylko uznanie prawa przedsiębiorstwa energetycznego do eksploatacji urządzeń przesyłowych, ale także właściwość organu administracji do orzekania o odszkodowaniu za straty będące następstwem ograniczenia prawa własności nieruchomości. Pojęcie odszkodowania jest zarezerwowane jedynie dla prawa cywilnego, zatem jego użycie w przepisach art. 124 u.g.n. stawia wprost uznanie, że charakter tego ograniczenia jest tożsamy z ograniczonym prawem rzeczowym. Skarżąca nadmieniła, iż tezę o cywilnoprawnym charakterze ograniczenia korzystania z nieruchomości potwierdza również wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 3 września 2008 r. (I OSK 1302/07), zgodnie z którym odszkodowanie za wywłaszczenie nieruchomości (ograniczenie korzystania z nieruchomości) ma charakter cywilnoprawny. Zdaniem apelującej takie rozumienie przepisu w sposób jednoznaczny oznacza, że obie instytucje prawne są tożsame. Skarżąca dodała, iż nadto uregulowania prawne odnoszące się do procedury ustanawiania służebności przesyłu są ściśle związane i lądują podobne do postępowania w sprawie o wydanie decyzji administracyjnej o ograniczeniu prawa własności.

Apelująca zwróciła uwagę, iż charakter prawny decyzji Starosty (...) jest powszechnie oceniany w literaturze jako rodzaj ograniczonego prawa rzeczowego, to jest jako ograniczenia, które odpowiadają w istocie służebności przesyłu. Ograniczenia dotyczące właściciela nieruchomości wynikające z decyzji podjętej na podstawie art. 124 u.g.n. odpowiadają w istocie służebności przesyłu. Skarżąca dodała, iż prawo inwestora do korzystania z nieruchomości w ograniczonym zakresie powstaje z dniem, w którym decyzja o jego ustanowieniu stanie się ostateczna, więc wpis do księgi wieczystej będzie miał charakter deklaratoryjny. Ostateczna decyzja starosty o ograniczeniu korzystania z nieruchomości, z której wynika bezpośrednio zmiana w stanie prawnym nieruchomości, jest podstawą wpisu do księgi wieczystej. Zatem charakter uprawnień wynikających z uprawnienia nadawanego przez starostę w drodze decyzji administracyjnej jest tożsamy z treścią służebności przesyłu, gdyż też może stanowić podstawę do wpisu do księgi wieczystej. Apelująca nadmieniła, iż również powszechnie przyjętym jest w doktrynie pogląd, że obie instytucje prawne są tożsame i takim pragnął uczynić je ustawodawca.

W ocenie skarżącej nie ulega wątpliwości, że brzmienie art. 124 u.g.n. następuje wątpliwości interpretacyjnych i może powodować niejasności co do charakteru prawa ustanawianego w drodze decyzji administracyjnej. Apelująca odwołała się do autentycznej wykładni celowościowej analizowanego przepisu w świetle uzasadnienia projektu ustawy o zmianie gospodarki nieruchomościami procedowanego obecnie w Sejmie, w którym ustawodawca wyraźnie wskazuje że jego wola jest połączenie instytucji określonych w art. 124 u.g.n. i ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności przesyłu. Według skarżącej jedynym powodem rozbieżności pomiędzy przepisami obu ustaw jest niesfinalizowany proces nowelizacyjny, którego początki sięgają nowelizacji Kodeksu Cywilnego (20 maja 2008 r.) wprowadzającej instytucję służebności przesyłu do polskiego systemu prawnego. Wobec braku stosownych uregulowań w momencie uchwalania ustawy o gospodarce nieruchomościami (21 sierpnia 1997 r.) ustawodawca zdecydował się na stworzenie rozwiązania pośredniego, które jednak w swej treści w późniejszym czasie odpowiadało

dokładnie treści służebności przesyłu zawartej w art. 305¹ k.c. Apelująca podkreśliła, iż szczególnie prowadzone obecnie prace legislacyjne wskazują dobitnie na dążenie ustawodawcy do połączenia obu instytucji i zakończenia reformy. Tym bardziej postrzeganie przepisu art. 124 u.g.n. w sposób wąski i bez jego zakorzenienia w systemie prawa prowadzić musi do błędów interpretacyjnych.

Skarżąca podnosząc, iż z jednej strony zakres uprawnień obu instytucji prawa przydanych przedsiębiorstwu energetycznemu jest tożsamy, zaś obie instytucje statuują w identyczny sposób obowiązek wypłaty odszkodowania za ustanowione prawo jak również oba uprawnienia dają prawo do wpisu stosownego zapisu do księgi wieczystej, a zatem są tak samo skuteczne wobec osób trzecich, uznała, iż uzasadnione jest przyjęcie, że Sąd I instancji orzekł merytorycznie co do istoty sprawy, podczas gdy w niniejszym postępowaniu wydany winien zostać wyrok umarzający postępowania gdyż wydanie orzeczenia w sprawie stało się zbędne.

W odpowiedzi na apelację uczestnicy wnieśli o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na swoją rzecz kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji, w tym kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się o tyle zasadna, że doprowadziła do konieczności częściowej zmiany zaskarżonego postanowienia, w zakresie w jakim uwzględniono wnioski uczestników o ustanowienie służebności przesyłu.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawczyni w jej toku uzyskała, co do przedmiotowych nieruchomości uczestników, ostateczną decyzję administracyjną, wydaną w trybie art. 124 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Okoliczność ta posiada decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Mianowicie w uchwale z dnia 6 czerwca 2014 roku, w sprawie III CZP 107/13, Sąd Najwyższy stwierdził, że jeżeli przedsiębiorca będący właścicielem urządzeń wymienionych w art. 49 § 1 kc wykonuje uprawnienia wynikające z decyzji wydanej na rzecz jego poprzednika prawnego na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), właściciel nieruchomości nie może żądać ustanowienia służebności przesyłu (art. 305² § 2 kc).

Stanowisko to znajduje także w pełni zastosowanie w odniesieniu do analogicznych uprawnień przedsiębiorcy energetycznego uzyskanych przezeń w trybie art. 124 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że tytuł do jednorazowego wykorzystania nieruchomości w określonym celu lub wykorzystywania jej w pewnych celach przez dłuższy czas, może wynikać z ustawy lub z umowy z jej właścicielem oraz z aktu administracyjnego. Wydanie aktu administracyjnego może stanowić przesłankę, od której zależy możliwość dokonania czynności cywilnoprawnej albo zastępować tę czynność, powodując wprost powstanie praw i obowiązków, bez potrzeby składania oświadczeń woli przez podmioty stosunku prawnego. Analiza przepisów ustawy z dnia 12 marca 1958 r. prowadzi do wniosku, że przedsiębiorca posługujący się w prowadzonej działalności urządzeniami przesyłowymi, zainstalowanymi na nieruchomości stanowiącej własność innej osoby, mógł uzyskać tytuł do korzystania z niej w tym celu, w postaci decyzji wydanej przez organ administracyjny, mającej charakter wywłaszczeniowy, polegający na ograniczeniu prawa własności nieruchomości przez uprawnienie przedsiębiorcy do korzystania z niej, w związku z koniecznością założenia tych urządzeń (art. 35 ust. 1). Decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. oraz art. 70 ust. 1 u.g.g. i właśnie art. 124 ust. 1 u.g.n. była aktem kształtującym treść prawa własności, zgodnie z art. 140 kc. Nie powodowała powstania służebności w ścisłym znaczeniu, ponieważ skutki ograniczenia własności różnią się od skutków wywołanych obciążeniem nieruchomości służebnością, a wspólny jest obowiązek znoszenia przez właściciela zmian w przysługującym mu prawie własności nieruchomości. Z decyzji wynikają tu uprawnienia o charakterze administracyjnym. Prawa i obowiązki powstałe w następstwie wydania decyzji są wprawdzie zbliżone do tych będących konsekwencją obciążenia nieruchomości służebnością gruntową, ale źródłem

ich powstania jest ustawa i wydana na jej podstawie decyzja administracyjna, należąca do sfery publicznoprawnej. Sąd Najwyższy uwypuklił, że konsekwencją uregulowania decyzją administracyjną korzystania przez przedsiębiorcę z nieruchomości stanowiącej własność innej osoby, jest poddanie administracyjnemu prawu i postępowaniu wszelkich kwestii wiążących się z tak ukształtowanymi relacjami między właścicielem i przedsiębiorcą, jeżeli ustawa inaczej nie stanowi.

W tym stanie rzeczy wydanie takiej decyzji wyklucza ubieganie się tak przez przedsiębiorcę energetycznego, jak i właściciela nieruchomości, na której znajduje się objęta tą decyzją infrastruktura elektroenergetyczna, o ustanowienie służebności przesyłu typizowanej w art. 305¹ kc.

Co istotne nie można zaakceptować stanowiska Sądu Rejonowego, że po zakończeniu procesu modernizacji linii, problematyka tytułu prawnego do korzystania przez wnioskodawczynię ze zmodernizowanej linii elektroenergetycznej przebiegającej przez nieruchomości należące do S. N. i T. N. (1), w dalszym ciągu byłaby aktualna.

W art. 124 ust. 6 ugn określony został, bowiem obowiązek udostępnienia przez właściciela lub użytkownika wieczystego nieruchomości w celu wykonania czynności związanych z konserwacją oraz usuwaniem awarii założonych ciągów, przewodów lub urządzeń, który podlega egzekucji. Decyzję o zobowiązaniu właściciela lub użytkownika wieczystego lub osoby, której przysługują inne prawa rzeczowe do nieruchomości w celu wykonania czynności związanych z konserwacją, remontami oraz usuwaniem awarii założonych w niej urządzeń wydaje starosta na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy (art. 124b ust. 1, 2 i 3). Wykonanie tego obowiązku podlega egzekucji administracyjnej (art. 124b ust. 5).

Wreszcie za udostępnienie nieruchomości i wyrządzone szkody przysługuje odszkodowanie uzgodnione przez podmiot, któremu udostępniono nieruchomość z właścicielem lub użytkownikiem wieczystym lub uprawnionym z innego prawa rzeczowego, a w razie niedojścia do porozumienia w okresie 30 dni, starosta wszczyna postępowanie w sprawie ustalenia odszkodowania (art. 124 b ust. 4).

Bezasadność wniosku uczestników o ustanowienie służebności przesyłu skutkowałą koniecznością wydania merytorycznego rozstrzygnięcia - o oddaleniu tego wniosku.

W szczególności nie zaistniały podstawy do umorzenia postępowania.

Po pierwsze, bowiem cofnięcia wniosku przez wnioskodawcę, spotkało się ze sprzeciwem uczestników (art. 512 § 1 kc).

Po wtóre, skoro wydanie ww. decyzji administracyjnej czyni niedopuszczalnym domaganie się ustanowienia służebności przesyłu, to nie można przyjąć, że jej zapadnięcie może być uznane za zdarzenie w konsekwencji którego orzekanie w przedmiocie wniosku uczestników jest jedynie zbędnym, w rozumieniu art. 355 § 1 kpc.

Reasumując, na podstawie art. 386 § 1 kpc, w zw. z art. 13 § 2 kpc, orzeczono jak w punkcie 2 sentencji postanowienia.

Apelacja wnioskodawcy podlegała natomiast odrzuceniu - jako niedopuszczalna, w zakresie, w jakim odnosi się do rozstrzygnięć zawartych w punktach III i V zaskarżonego postanowienia.

W tym pierwszym Sąd Rejonowy oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu w pozostałym zakresie, a w drugim nakazał ściągnąć od uczestników na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe.

W zakresie tych rozstrzygnięć skarżąca nie ma interesu prawnego - gravamen, w zaskarżeniu orzeczenia Sądu pierwszej instancji.

W konsekwencji, na podstawie art. 373 kpc, w zw. z art. 370 kpc i art. 13 § 2 kpc, orzeczono jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

W pozostałym zakresie, to jest w odniesieniu do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie IV zaskarżonego postanowienia, apelacja podlegała oddaleniu - jako niezasadna.

Brak jest bowiem podstaw do odstąpienia od ogólnej zasady rozstrzygnięcia o kosztach postępowania nieprocesowego, normowanej w art. 520 § 1 kpc, tym bardziej, że postępowanie zostało zainicjowane przez wnioskodawczynię, która następnie utraciła zainteresowanie w merytorycznym rozstrzygnięciu jej wniosku z przyczyn, które nie leżały po stronie uczestników.

Orzeczenie w aktualnie analizowanym zakresie zapadło na podstawie art. 385 kpc, w zw. z art. 13 § 2 kpc i znalazło się w punkcie 3 sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł, na podstawie art. 108 § 1 kpc i art. 520 § 1 kpc. Również w tym przypadku, z tych samych, co opisane poprzednio względów, zastosowanie znalazła ogólna reguła rozstrzygnięcia o kosztach postępowania nieprocesowego.